

CITATION: 1. Uluslararası Eğitim ve Sosyal Bilimlerde Yeni Ufuklar Kongresi Bildiriler Kitabı, 9-11 Nisan 2018, İstanbul-TÜRKİYE

ISBN: 978-605-2132-20-3

DOI: 10.21733/ibad.419586

ÇEVİRİ ÇOCUK EDEBİYATI ÖRNEĞİNDE KÜLTÜREL SEMBOLLERİN EŞDEĞERLİLİK İLİŞKİSİ

Doç. Dr. Sevinç ARI¹

217

Özet

Eşdeğerlilik konusu çeviribilim alanındaki tartışmalarda devamlı yer tutmuştur. Önceleri dilsel, metinsel, kültürel, işlevsel ve toplumsal eşdeğerlilik tartışmaları ön plandayken, günümüzde artık “kültürel sembollerin” aktarımının öne çıktığı tartışmaları görmek mümkündür. Kültürel sembollerin çeviri yoluyla aktarımında, çeviri uygulaması açısından baktığımızda, üç tür çeviri yöntemiyle karşılaşmaktayız. Birincisi, kültürel sembollerin yabancılaştırma yöntemi ile aktarılmasıdır. Bu aktarım türünde çevirmen, metinde yer alan kültürel sembollerini yabancı sembolü koruyarak, erek okurun yabancı kültürü tanıması amacıyla olduğu gibi bırakma yoluna gider. İkincisi, kültürel sembollerin yerleştirme yoluyla aktarılmasıdır. Bu aktarım türünde çevirmen, metinde yer alan kültürel sembollerini yerleştirerek, okurun yabancıyla karşılaşması yerine, kendi dünyasını tanımasını amaçlar. Yani çeviri erek kültür açısından kendine dönüşlüdür. Üçüncüsü, kültürel sembollerin melez bir yöntemle aktarılmasıdır. Bu aktarım türünde çevirmen, metinde yer alan sembollerin bir kısmını yerleştirirken, bir diğer kısmını yabancılaştırıcı olarak bırakır. Melezleştirme terimi burada, hem yabancılaştırma hem de yerleştirme yönteminin bir metinde bir arada kullanılmasıdır. Kültürel sembollerin aktarımında özellikle çeviri çocuk edebiyatında melezleştirme yönteminin sıklıkla kullanıldığını gözlemleyebiliriz. Oysa melez yöntem, gerek yabancılaştırma yöntemini çeviriye aktaran F. Schleiermacher, gerekse işlevsel çeviribilimin öncüsü H.J. Vermeer için çeviride kullanılmaması gereken bir yöntemdir. Her iki çeviribilimciye göre bir çeviri, ya yabancılaştırır ya da yerleştirir, ikisinin arası ya da ikisinin birlikte kullanılması, metnin kültürünü melez bir hale getireceğinden, ne okurun yabancı kültürü anlamasını ne de okurun kendi kültüründe bir algılamasını sağlamış olacaktır. Bu çalışmada, yukarıda belirtilen iki yöntem olan yabancılaştırma, yerleştirme ve bu iki yöntemin beraber kullanılmasından ortaya çıkan melezleme yöntemleri kültürel sembollerin eşdeğerliği sorunu açısından ele alınacaktır. Bu üç yöntem bağlamında çeviri çocuk edebiyatındaki kültürel semboller eşdeğerliğinin dikkate alınmamasının ne tür bir karışıklığı ve manipülasyonu beraberinde getireceği sorunu üzerinde durulacaktır.

Anahtar Kelimeler: Kültürel Semboller, Çeviri, Eşdeğerlik, Çeviri Çocuk Edebiyatı, Yerleştirme, Yabancılaştırma.

¹ Sorumlu yazar/Corresponding Author, Marmara Üniversitesi, Türkiye, sevinc.ari@marmara.edu.tr, ORCID ID: 0000-0003-1640-5224.

EQUIVALENCE OF CULTURAL SYMBOLS IN TERMS OF TRANSLATED CHILDREN'S LITERATURE

Abstract

The issue of equivalence has consistently been held in discussions in the field of translation studies. While previous discussions focused on linguistic, textual, cultural, functional, and social equivalence, it is now possible to witness debates about the transfer of "cultural symbols". Upon analyzing the transfer of cultural symbols through translation, we encounter three types of translation strategies. The first is the transfer of cultural symbols through the strategy of foreignization. In this kind of transfer, the translator preserves the foreign symbol of the cultural symbols in the text and leaves them as they are so that the target audience is able to recognize the foreign culture. The second is the transfer of cultural symbols through the method of domestication. In this kind of transfer, the translator aims to make it possible for target text readers to recognize their own world rather than encountering foreigners, by domesticating the cultural symbols in the text. In other words, translation is self-reflective in terms of the target culture. The third is the transfer of cultural symbols in a hybrid way. In this type of transfer, the translator domesticates some of the symbols in the text, leaving the other part foreignizing. The hybridization term here refers to a combination of the strategies of both foreignization and domestication. We can observe that the strategy of hybridization is frequently used in the transfer of cultural symbols, especially in the translated children's literature. However, the hybrid method is a method that should not be used in translation according to F. Schleiermacher who adapted the foreignization strategy to Translation Studies and according to H.J. Vermeer, the pioneer of the functional Translation theories. From the perspective of these two translation scholars, a translation either foreignizes or domesticates. As the use of the two translation strategies equally or together will hybridize the culture of the text, it will enable neither the target readers to recognize the foreign culture nor the target readers to understand their own culture. In this study, the two strategies of foreignization, domestication and hybridization methods that are derived from the combination of these two strategies were discussed in terms of the equivalence of cultural symbols. In the context of these three strategies, the question of what kind of a confusion and manipulation it would bring about in the case of not considering the equivalence of cultural symbols in translated children's literature was discussed.

Keywords: Cultural Symbols, Translation, Equivalence, Translated Children's Literature, Domestication, Foreignization.

GİRİŞ

Kültürden kültüre farklılık gösteren kültürel semboller, bir toplumdaki hayata bakışı, değer yargılarını belirlerler. Çeviride kültüre özgü sembollerin farklılığı çevirmen tarafından dikkate alınmalıdır. Semboller, nesnelere ve durumların tümünün kavranması için ön koşuldurlar. Kültürel semboller kendi ortaya çıktığı çevreden farklı kavranamaz ve belli bir kültürde kendi yerine sahiptirler. Bu bakış açısıyla yapılan her bir konuşmanın, icra edilen her bir davranışın, üretilen her bir sanat eserinin üretildiği kültür içindeki sembol değerine göre anlaşılması ve yorumlanması gerektiği ortaya çıkar. Bundan dolayı semboller ele alınırken veya çevrilirken yüzeysel bir anlamadan çok derin bir anlamsal bakış gerektirirler. Aksi takdirde sembollerin derin anlamları ya kaybolmakta ya da değersizleşmektedir.

KÜLTÜREL SEMBOLLER

Kültürel semboller her kültürün kendi bağlamından ortaya çıkarlar ve bundan dolayı ait oldukları kültür içinde doğal olgular olarak algılanırlar. E. Cassirer'in (2011) kültürel semboller "insanın ikinci doğasıdır" bakış açısından yola çıkarak, kültürel sembollerin "bir kültürün, bir toplumun davranış biçimleri olarak, toplumsal ilişkiye aracılık ettiğini, toplumsal ilişkinin türünü belirlediğini ve toplumsal ilişkilerin normlarını oluşturduklarını" ve "insanın olay ve olgulara çıplak gözle değil, kültürel semboller üzerinden baktığını" söyleyebiliriz (Arı, 2016b: 168, 2016a).

Bu nedenle tüm bir geleneği, çağı, ülkeyi, kültürü kuşatan anlam dünyasının gizli şifrelerini,

o topluma ait olmayan birinin anlaması çok zordur. Elbette “kültürel sembol” olarak adlandırılan nesnenin, değerin veya eylemin içeriğini o kültüre/dile ait olmayan birine anlatma olanağı her zaman vardır, ancak yaşadığı kültür içerisinde kültürel sembole dair edindiği deneyim birikiminin bedensel, zihinsel ve duyuşsal değerini anlatmak veya o nesnenin kişide uyandırdığı değeri aktarabilmek neredeyse imkânsızdır. Yüzyıllar boyunca nesilden nesile aktarılarak oluşan, belli değişimler geçirerek toplumsal hafızaya yerleşen kültürel semboller, yansımalarını “dilde, sanatta ve dinde” bulurlar. Bu nedenle semboller, bir kültüre ait belli nesnelere ve durumların kavranması için ön koşul oluştururlar. Cassirer’in de (2011: 45) ifade ettiği gibi, dilin, sanatın ve bilim dilinin her türünü kendine özgü dünyasında anlamayı denemek zorundayız. Çünkü din, dil ve sanat ortaya çıktığı çevreden ayrı kavranamaz. Tüm kültürel sembollerin merkezinde iletişim, yani yazılı ve sözlü dilsel aktarımlar yer alır. Semboller bir sonraki kuşaklara, dilsel iletişimin bir ürünü olan metinler aracılığıyla aktarılırlar. Metinler üzerinden aktarılan semboller, doğa ile kurulan ilişkinin metinler üzerinden taşınmasıdır. Bu nedenle kültürel nesnelere sembolik değerini anlayabilmek için, sembollerin kendi kültür dünyası içinde yorumlanmaları gerekir. Kültürel sembollerle ilgili nesnel bir bakış bireyi, o kültüre yönelik kör bir bakışa götürecektir. Tüm bu veriler ışığında genelde çeviri, özelde çeviri çocuk edebiyatı çerçevesinde metinler incelendiğinde, çevirmenin, metinlerin kültüre özgünlüğünün bilincinde olması gereği ortaya çıkar. Çünkü her bir metin, E. Cassirer (2011: 52) anlamında “tüm sembolik formların toplamı olan kendi kültürünün ürünüdür” (Arı, 2016b: 168-169).

Kültürel sembollerin çeviri yoluyla aktarımına², çeviri yöntemi açısından baktığımızda, çeviribilimsel açıdan yabancılaştırıcı ve yerlileştirici çeviri yöntemlerinden söz edebiliriz. Fakat çeviri uygulamasında bu iki yöntemin bir metinde birlikte kullanılmasından ortaya çıkan üçüncü “melez” bir çeviri yöntemiyle de karşılaşmaktayız.

Kültürel sembollerin metin aracılığıyla aktarımında birinci yöntem, yabancılaştırma (ayrıntılı bilgi için bkz. F. Schleiermacher, 1963/1813, H.J.Vermeer/H. Witte, 1990) yöntemidir. Bu aktarım türünde çevirmen, metinde yer alan kültürel sembollerini yabancı sembolü koruyarak, erek okurun yabancı kültürü tanıması amacıyla, kültürel sembollerini olduğu gibi bırakma yoluna gider.

Kültürel sembollerin metin aracılığıyla aktarımında ikinci yöntem, yerlileştirme yöntemidir. Bu aktarım türünde çevirmen, metinde yer alan kültürel sembollerini yerlileştirerek, okurun yabancı sembollerle karşılaşması yerine, kendi dünyasını tanımasını amaçlar. Yani çeviri erek kültüre dönüşlüdür.

Kültürel sembollerin metin aracılığıyla aktarımında üçüncü yöntem, melez yöntemdir. Bu aktarım türünde çevirmen, metinde yer alan sembollerin bir kısmını yerlileştirirken, diğer kısmını yabancılaştırır. Melezleştirme terimi burada, hem yabancılaştırma hem de yerlileştirme yönteminin bir metinde bir arada kullanılması anlamına gelir. Ülkemizde kültürel sembollerin aktarımında özellikle çeviri çocuk edebiyatında melezleştirme yönteminin sıklıkla kullanıldığı gözlemlenebilir. Oysa melez yöntem, gerek yabancılaştırma yöntemini çeviriye aktaran F. Schleiermacher (1963/1813), gerekse işlevsel çeviribilimin öncüsü H.J. Vermeer ve H. Witte (1990) için çeviride kullanılmaması gereken bir yöntemdir. Belirtilen çeviribilimcilere göre bir çeviri, ya yabancılaştırır ya da yerlileştirir, ikisinin arası ya da ikisinin birlikte kullanılması,

² Ayrıntılı bilgi için bkz. “Tosun, M & S. Arı (2016) “Resimli Hikâye Çevirilerinde Sembolik Değerlerin Aktarımı Üzerine Bir İnceleme”, *Çocuk ve Gençlik Edebiyatında Barış Kültürü* içinde. S. 257-265. Trakya Üniversitesi Yayınları No: 171.

metnin kültürünü melez bir hale getireceğinden, ne okurun yabancı kültürü anlamasını ne de okurun kendi kültüründe bir algılamasını sağlamış olacaktır.

Çeviride kültürel sembollerin aktarımıyla ilgili çeviri yöntemlerini kısaca özetledikten sonra, çeviri çocuk edebiyatı örneğinde bu yöntemleri kısaca gözleyelim. Yabancılaştırma ve yerlileştirme yöntemi bakış açılarından yola çıkılarak, “Ayşegül” ve “Elif” isimli resimli çeviri çocuk hikâye kitapları incelenecek, bu kitaplarda yer alan kültürel sembollerin hangi yöntemle çevrildiği değerlendirilecektir.

1. “Ayşegül” Hikâye Çevirilerinin İncelenmesi

Belirtilen kuramsal çerçeveden yola çıkarak Gilbert Delahaye'nin “Martine” isimli hikâye kitapçıklarından “Ayşegül Dört Mevsim” olarak Türkçeye aktarılan hikâye çevirilerinde yer alan kültürel semboller üzerinde durulacaktır. İncelemesi yapılan çevirilerin yayınevleri sırasıyla **Alpagut Yayınevi** (Ayşegül) (Erek Metin I), **Marsık yayınevi** (Küçük Ayşegül) (Erek Metin II) ve **Yapı Kredi Yayınlarıdır** (Ayşegül).

ÖRNEK 1

Erek Metin I

“Yılın ilk ayı Ocak'tı, Aralık ayının son gecesi, yeni yıl, bütün dünyada törenlerle karşılanırdı. Herkes yakınlarına armağanlar verir, uzaktakilere tebrik kartları yollardı. Ayşegüller de dünyadaki geleneğe uydular. Bir **çam ağacı** donattılar. Anneleri, paketlenmiş armağanlarını çamin altına koydu.”(Alpagut Yayınevi)

Erek Metin II

“İlkinin adı Ocak'tı. Yeni yıla girerken başlar. O gün bütün aile ışıklarla süslenmiş **çam ağacının** altında bir araya geldi”. (Marsık Yayınevi)

Erek Metin III

“Aylardan ilki Ocak. Ocak ayı, yılbaşı gecesi başlar. O gün Ayşegüller ailece ışıklarla **süslü çam ağacının** çevresinde toplanmıştı”. (çev. Fisun Önen YKY)

Her üç çevirinin yöntemini belirlemede örnek olarak alınan cümlelerde geçen “çam ağacı” kültürel sembolünün belirtilen yöntemlerin hangisiyle çevrildiğine bakmadan önce kitabının kahramanının isminin “Martine” değil, “Ayşegül” olduğunu ve Martine isminin yerlileştirme yöntemiyle Türkçeye aktarıldığı belirtilmesi gerekir. Başlığın önemi, hikâyenin kahramanı olan “Ayşegül” sembolüyle, hikâyenin hangi kültürde geçeceğinin göstergesi olmasıdır. Böylece okur, hikâyenin Türk kültüründe geçtiği varsayımından hareket eder. Alpagut yayınevinden çıkan erek metin I'de, kültürel semboller yerlileştirilerek ve açıklamalar getirilerek aktarılmıştır. Erek metninde çevirmen “çam ağacı” kültürel sembolünün Türk okuruna yabancı bir unsur olacağı düşüncesinden hareket ederek, yerlileştirme yöntemini kullanmak suretiyle sembolü evrenselleştirmiştir. Marsık yayınevinden çıkan çeviriyi ele aldığımızda ise “çam ağacı” kültürel sembolünün yabancılaştırıcı yöntemle çevrildiği, ancak “Ayşegül” isminin çevirisinde yerlileştirme yöntemiyle çevrildiği, ancak her iki yöntemin birlikte kullanılmasından dolayı, çeviribilimcilerin kullanılmasını sakıncalı gördükleri, melez yöntemin ortaya çıktığı görülür. Yapı Kredi Yayınlarından çıkan erek metinde hiçbir açıklama getirilmeden Türk kültüründe yaygın olarak çam ağacı süslenip kutlamalar yapıldığı belirtilmiş ve melez bir yöntem uygulanmıştır. Son iki erek metne bakıldığında bir yöntem karmaşası olduğu gözlemlenmektedir.

ÖRNEK 2

Erek Metin I

“Şubat bitti, Mart geldi. İlkbahar Mart ayı ile başlar. **Cemreler** bu ayda düşer, havalar ısınmaya başlar”. (Alpagut Yayınevi)

Erek Metin II

“Şubattan sonra Mart ayı gelir. Mart ilkbahar ayıdır. Ama **karatavuk** boş yere ötüp durur”. (Marsık Yayınevi)

Erek Metin III

“Şubattan sonra Mart gelir. İlkbaharın ilk ayıdır. Ama baharın habercisi **karatavuklar** boşuna öter durur, ilkbahar hep geç kalır”. (çev. F. Önen YKY)

Ele alınan örnek metinlerde ise “cemre” ve “karatavuk” kültürel sembolleri ile karşılaşmaktayız. Erek metin I’de yerlileştirme yöntemiyle Türk kültürüne ait “cemre” sembolü kullanılmıştır. Erek Metin II ve III’te ise yabancı kültüre ait “karatavuk” sembolü yabancılaştırma yöntemiyle Türkçeye aktarılmıştır. “Karatavuk”, metnin geçtiği kültürde baharın gelişini simgeleyen bir semboldür ve Türk kültürü için yabancı bir sembol olma özelliğine sahiptir, Türkçede baharın gelişini yaygın olarak “cemre” sembolü ile belirtilir. Bu örnekte de Marsık ve Yapı Kredi yayınlarından çıkan kitaplardaki çevirilerde melez yöntemin kullanıldığı görülebilir.

ÖRNEK 3

Erek Metin I

“Nisan ayı, çiçekler ve kuzularla geldi. Kırklar yeşil çimenlerle bezendi. Ağaçlar, gelin gibi birden çiçeklerle donandı. (...) Nisan ayında anneler, çocuklarını kır gezilerine götürürler. Bu gezilerde çocukların en hoşlarına giden şey, boyalı suda kaynatılmış renkli **paskalya yumurtalarıdır**. O gün çocuklar çimenlerin üzerinde hep birlikte oynarlar, çiçek toplarken gene hep birlikte şarkı söylerler... (Alpagut yayınevi)

Erek Metin II

“İşte yine Nisan ayı geliyor. “İlkbaharı gördüm,” dedi bir kırlangıç. “Küçük korudaydı,” diye ekledi gugukkuşu. Şu şeker ve çikolatalara bakın. Ayşegül, Orhan ve bütün küçük arkadaşları için birer tane var.” (Marsık yayınevi)

Erek Metin III

“...Şehirlerde, köylerde çalan **çanları** duyuyor musunuz? Bu, Nisan ayının dönüşüdür. Kırlangıç “İlkbaharı gördüm” dedi. Guguk kuşu “İlkbahar koruda” diye ekledi. **Paskalya yumurtaları** da ne kadar büyüktü! Ayşegül’de, Orhan’da ve arkadaşlarında hem şekerden yapılmış olanlarından vardı hem de çikolatadan.” (çev. F. Önen YKY)

Örnek III’te alınan metinlerde geçen kültürel semboller sırasıyla “paskalya yumurtaları” ve “çan sesleri”dir. Erek metin I’de çevirmen diğer örneklerde olduğu gibi yerlileştirme yöntemini değil, “paskalya yumurtaları” kültürel sembolünü kullanarak yabancılaştırma yöntemini kullanmıştır. “Paskalya” sembolü kaynak metnin yer aldığı kültürün dinsel bir sembolü olduğundan ve erek kültürün geleneğinde böyle bir sembol bulunmadığından bu sembol erek okur tarafından yabancı olarak algılanacaktır. Hikâyede geçen kahramanın isminin “Ayşegül” olması ve metinde geçen diğer kültürel sembollerin yabancılaştırma yöntemiyle aktarılmasından dolayı ortaya bir yöntem karmaşası ve bunun sonucu olarak melez bir metin çıkmaktadır.

Erek metin II’de çevirmen yabancılaştırma yöntemini kullanır ve metnin bu kısmında yabancı kültürel sembolleri çıkararak yerlileştirme yöntemine başvurmuştur. Marsık yayınevinden çıkan çeviride çevirmen, metnin geneline uygulanması gereken bir yöntem seçmeyerek, kimi yerde

yerleştirme kimi yerde yabancılaştırma yöntemini kullanarak, ortaya iki farklı kültürün sembollerini taşıyan melez bir metnin çıkmasına neden olur.

Yapı Kredi Yayınlarından çıkan erek metin III'te ise “Ayşegül”ün yaşadığı/gittiği köyde çalan “çan” seslerinden ve “paskalya yumurtalarından” bahsedilir. Bu örnekte de çevirmen yine H.J. Vermeer/H. Witte ve F. Schleiermacher'ın çeviride kullanılmaması gerektiğini belirttikleri melez yöntem başvurur. Bu örneklerde çevirmenlerin, çocuğun dünyasını ve kendi kültürünü ve yabancı algısını dikkate almaksızın çeviri yaptıkları görülür.

2. “Elif” Serisi Örneğinde Çeviri Çocuk Edebiyatında Kültürel Sembollerin Aktarımı

Çeviride kültürel sembollerin aktarımını incelemek için ele alınan diğer çocuk hikâye kitapları “Elif Okula Başlıyor” (2013) (Örnek I) ve “Elif'in Bahar Bayramı” (2014) (Örnek II) adlı çevirilerdir. Bu metinler Almancadan Türkçeye çevrilen, orijinali “Conni geht in die Schule, (2003); Conni und der Osterhase, (2001) olan ve Türkiye İş Bankası yayınları tarafından yayınlanan hikâyelerdir. Türkçeye çevrilen kitapçıklarda yine bir önceki örnekte olduğu gibi kullanılan ismin Türk kültürüne ait bir sembol olduğu görülmektedir. Bu yöntem yine okura yerleştirilme yöntemiyle çevrilmiş bir metin sunacak ve okurda yabancı sembollerle karşılaşmayacağı duygusunu uyandıracaktır. İncelenen her iki hikâyede kültürel sembollerin aktarım yöntemi açısından saptananlar şöyle özetlenebilir:

Örnek I deki metinde, öncelikle kapaktaki resimden yola çıktığımızda elinde süslü bir silindir şeklinde kutu olan, sırtında okul çantasıyla okula doğru koşan bir kız çocuğu görülür. Bu resim öncelikli olarak Türk kültüründe yaşayan çocuk okurlara kültürel anlamlar taşıyan bir sembolün göstergesi olarak yansımaz. Ancak kaynak kültür açısından resmi ele aldığımızda, resimde yer alan silindir şeklindeki kutunun, orijinal metinde “Schultüte” olarak adlandırılan ve Türkçeye “okul külahı” olarak çevrilen, Alman kültürüne ait derin anlamlar taşıyan bir kültürel sembol görülür. Kültürel sembol olarak “Schultüte” ele alındığında, toplumsal bir geleneğin simgesi ve yüz yıllardır süren bir geçmişe dayanan okul geleneğine yerleşmiş bir ritüel ile karşılaşırız. Avrupa kültüründe “Schultüte” olarak adlandırılan ve “Elif” hikâye kitapçıklarında “okul külahı” olarak çevrilen sembolün yerleştirme yöntemiyle çevrildiği ve böylece Cassirer'in (2011) belirttiği kültürel sembollerin sahip olduğu derin anlamın kaybolduğu ve kültürel özelliğinin “silindiği” görülmektedir.

Örnek metin 2 ele alındığında yine resimde, “Elif” başlıklarından dolayı yerleştirme yöntemiyle çevrildikleri görülmektedir. Kapak resminde “Elif”, “boyanmış yumurtalar” ve bir “tavşan” yer alır. Kaynak kültür açısından resme bakıldığında, hikâyenin “paskalya” kutlaması ile ilgili olduğu, resimde kullanılan kültürel sembollerden kolayca anlaşılır. Ancak erek kültür açısından bakıldığında resimde yer alan kültürel semboller aynı anlamı taşımamakta ve çocuk okurda aynı duyguları yaratmamaktadır. Metin içerisinde “paskalya” kutlaması açık bir şekilde ifade edilmemiştir, ancak “bahar bayramı tavşanı, bahar bayramı yumurtası ve bahar bayramı ateşi” gibi kültürel sembollerin kullanılması, Hıristiyanlığa ait bir geleneğin Türkçeye “bahar bayramı” olarak aktarıldığını gösterir. Örnek 1 de olduğu gibi bu örnekte de kültürel sembollerin derin anlamları nütürleştirilerek, kültürel sembol olma özelliğini kaybetmiştir. “Elif” hikâye çevirilerinde uygulanan yöntem yerleştirme yöntemi gibi görünse de, resimli hikâye kitabı olmasından dolayı, melez bir yöntemin ortaya çıkması kaçınılmaz olur. Erek metinlerde kültürel sembollerin bir kısmı yerleştirilmeye çalışılmış, ancak resimlerde yer alan kültürel semboller yabancı kalarak, metin ile resim arasında bir melezlik oluşturmuştur.

SONUÇ

Ele alınan örnek çeviri metinlerde kullanılan yöntem hatasından kaynaklanan sorunlar tespit edilmiş olsa da, bunların yanında çevirmen yetisinde ve strateji belirlemede eksiklikler olduğu gözlemlenmiştir. Öncelikle çevirmenin makro stratejisini oluşturmadaki eksikliği çeviri yöntemi

seçiminde kendini göstermiş ve bunun sonucunda metinlerde yer alan kültürel sembollerin aktarımında sorunlar ve hatalar ortaya çıkmıştır. F. Schleiermacher ve H.J. Vermeer'in yaklaşımları dikkate alındığında çevirmenler çevirilerine başlamadan önce geliştirdikleri makro stratejileri çerçevesinde belirtilen yabancılaştırma veya yerleştirme yöntemlerinden birini seçerek çeviri sürecini işletmek durumundalar. Ayrıca bu yaklaşımlara göre çevirmen tarafından baştan belirlenen yöntem, metnin tamamına uygulanması gerekmektedir. Metnin bir kısmına yabancılaştırma bir diğer kısmına yerleştirme yönteminin uygulanması bu bakış açısına göre kaçınılması gereken bir durumdur. Eğer yabancılaştırma yöntemi seçilmişse, metinde yer alan özel isimler, kültürel semboller ve diğer tüm metinsel öğeler bu yöntemle erek metne aktarılmalıdır. Eğer yerleştirme yöntemi seçilmişse, yine tüm metinsel öğeler yerleştirilmelidir. Ancak ikinci örneklerde de görüldüğü üzere, her ne kadar metindeki tüm öğeler yerleştirilmiş olsa da resimlerde yer alan kültürel semboller metne melez özelliği yüklemiştir. Elif kendi kültüründe var olmayan ve başka kültürün sembolleriyle bir kutlama yapmaktadır. Elbette burada çevirmenlerin de çeviri sürecinde erek kültürdeki okurlarını dikkate almaları ve bu doğrultuda seçimlerini ve stratejilerini belirlemeleri önemlidir. Kaynak kültürde yer alan kültürel sembollerin erek kültürdeki okurlar için hangi anlamı taşıdığını bilmesi de çevirinin kalitesini belirleyecek olan unsurlardandır. Çevirmenin kültürel sembollere yönelik aldığı tavır, onun topluma ve metne bakışının bir yansımasıdır. Yapılan örnek incelemelerden de görüldüğü gibi çevirmenlerin kendi kültürüne ait ve kaynak kültüre ait sembollerini tanıması ve kültürel değerlere uygun çeviri yöntemini belirlemesi çevirinin sonucunu belirleyen çok önemli etkenlerdir.

KAYNAKÇA

- ARI, S. (2016a), “Çeviribilimde Yeni Yaklaşımlar: Sembolik Formlar Kuramı”, *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, Cilt: 9, Sayı: 4, 39-46.
- ARI, S. (2016b), “Çeviri ve Kültürel Semboller”. İstanbul: Değişim Yayınları.
- CASSİNER, E. (2011), „*Zur Logik der Kulturwissenschaften*“ Hamburg: Felix Meiner Verlag.
- DELAHAYE, G. (X). *Ayşegül Dört Mevsim*, çev. Belirtilmemiş, Alpagut Yayınevi.
- DELAHAYE, G. (X). *Küçük Ayşegül Dört Mevsim*, çev. Belirtilmemiş, Marsık Yayınevi.
- DELAHAYE, G. (2013). *Ayşegül Dört Mevsim*, çev. Füsün Önen, Yapı Kredi Yayınları, 1. Baskı: İstanbul.
- SCHLEIERMACHER, F. (1963/1813). “Über die verschiedenen Methoden des Übersetzens”, drl. Hans Joachim Störig, *Das Problem des Übersetzens*, Darmstadt: Wissenschaftliche Buchgesellschaft, s. 38-70.
- SCHNEIDER, L. (2001) *Conni und der Osterhase*, Carlsen Verlag: Hamburg.
- SCHNEIDER, L. (2003) *Conni kommt in die Schule*, Carlsen Verlag: Hamburg.
- SCHNEIDER, L. (2013) *Elif Okula Başlıyor*, çev. Necdet Neydim, İş Bankası Yayınları, 2. Basım: İstanbul.
- SCHNEIDER, L. (2014) *Elif'in Bahar Bayramı*, çev. Necdet Neydim, İş Bankası Yayınları, 2. Basım: İstanbul.
- TOSUN, M & S. Arı (2016) “Resimli Hikaye Çevirilerinde Sembolik Değerlerin Aktarımı Üzerine Bir İnceleme”, *Çocuk ve Gençlik Edebiyatında Barış Kültürü* içinde. S. 257-265. Trakya Üniversitesi Yayınları No: 171.
- VERMEER, H.J. ve H. WITTE, (1990), *Mögen Sie Zistrosen? Scenes & frames & channels im translatorischen Handeln* Heidelberg: Groos.